

אוניברסיטת תל-אביב
 הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
 בית-הספר לעבודה סוציאלית ע"ש בוב שאפל

עבודה סוציאלית עם פליטים ומבקשי מקלט בישראל ובגרמניה

Social Work with Refugees and Asylum Seekers in Israel and Germany

תשפ"ב

קורס לקראת תואר ראשון

מרצות: ד"ר נורה קורין-לנגר, ד"ר ליאור בירגר

תקציר

סוגיית ההגירה הבינלאומית נמצאת בשנים האחרונות בראש סדר היום הציבורי והפוליטי בקרב מדינות ה"צפון הגלובלי". בין היתר, נשואות עיני העולם המערבי אל אירופה והתמודדותה עם הנושא, ובמיוחד אל גרמניה, המדינה האירופית אשר קיבלה אליה את מספר מבקשי המקלט הגדול ביותר. עובדים סוציאליים הנם בעלי תפקיד מרכזי ומשמעותי בקליטתם של פליטים ומבקשי מקלט, ועבודה בתחום זה דורשת ידע ומיומנויות מובחנים. הכשרתם של עובדים סוציאליים בתחום זה מחיבת אימוץ גישה בינלאומית, הכוללת שיתופי פעולה וחילופי ידע עם גורמים מקצועיים מחוץ לגובלות ישראל. על כן, מבקש קורס זה לצייד את הסטודנטים בהכרות עם עולם הידע של הגירה ופליטות, בהבנה תיאורטית ופרקטית של הגישות המרכזיות בעבודה סוציאלית עם פליטים ומהגרים, באתגרים עמם מתמודדים עובדים סוציאליים בגרמניה, ובמפגש עם מציאות חייהם של פליטים ושל החברה הקולטת. תכנים אלה ילמדו מתוך מבט משווה עם מדיניות ההגירה בישראל, ועם עבודה סוציאלית עם מבקשי מקלט ופליטים בישראל. הקורס יכלול הרצאות שיינתנו על ידי מורות הקורס, עובדים סוציאליים/ות ופליטים.

מבנה הקורס

מועדי השיעורים ומיקומם:

16.6, 9.6 - בישראל

24.6-21.6 בברלין (*בהתאם למצב הקורונה בישראל ובעולם)

מטלות:

עבודה מסכמת – 100% מהציון. העבודה תבקש להעמיק בסוגיה שתעלה מתוך התודעות לתכני הקורס. הסטודנט/ית תתבקש לבחור סוגיה או דילמה, לנסח אותה, לדון בה באמצעות ספרות תיאורטית ואמפירית, וכן באמצעות הידע שנרכש בקורס ועל סמך ניסיונה המקצועי. הסטודנטית תתבקש לנסח תובנות ומסקנות הרלוונטיות לפרקטיקה של עבודה סוציאלית עם פליטים ומבקשי

רשימת מקורות

עבודה סוציאלית עם פליטים: מגמות מרכזיות

Boccagni, P., & Righard, E. (2020). Social work with refugee and displaced populations in Europe: (dis) continuities, dilemmas, developments. *European Journal of Social Work*, 23(3), 375-383.

Field, R. S., Chung, D., & Fleay, C. (2021). Working with restrictions: A scoping review of social work and human service practice with people seeking asylum in the Global North. *The British Journal of Social Work*, 51(1), 57-76.

הפרספקטיבה הבינלאומית: דיני פליטים במשפט הבינלאומי, מדיניות הגירה באיחוד האירופי

משה, נ. (2014). **מדיניות כלפי מבקשי מקלט באיחוד האירופי ובמדינות מרכזיות בו: סקירה משווה**. ירושלים: כנסת ישראל.

פליטים ומבקשי מקלט בישראל

ירון מסנגה, ה. (2015). "הפרד ומשול" באמצעות סדר ואי סדר: פוליטיקת המקלט בישראל – ביורוקרטיה ושיח ציבורי, בתוך ט. קריצמן אמיר (עורכת) **לוינסקי פינת אסמרה: היבטים חברתיים ומשפטיים של מדיניות המקלט בישראל**. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 88-110.

צבר, ג. ושיר, א. (2019). **מבקשי חיים: אריתראים, סודנים וישראלים במרחבים משותפים**. חיפה: הוצאת פרדס.

קריצמן-אמיר, ט. (2015). מבוא. בתוך ט. קריצמן אמיר (עורכת) **לוינסקי פינת אסמרה: היבטים חברתיים ומשפטיים של מדיניות המקלט בישראל**. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, עמ' 9-26.

Kalir, B. (2015). The Jewish state of anxiety: Between moral obligation and fearism in the treatment of African asylum seekers in Israel. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(4), 580-598.

Nakash, O., Langer, B., Nagar, M., Shoham, S., Lurie, I., & Davidovitch, N. (2015). Exposure to Traumatic Experiences among asylum seekers from Eritrea and Sudan during migration to Israel. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 17(4), 1280-1286.

Shamai, M., & Amir, Y. (2016). Not the Promised Land African Asylum Seekers and Refugees in Israel. *Qualitative health research*, 26(4), 504-517.

Yaron, H., Hashimshony-Yaffe, N., & Campbell, J. (2013). "Infiltrators" or Refugees? An analysis of Israel's policy towards African asylum-seekers. *International Migration*, 51(4), 144-157.

עבודה סוציאלית עם פליטים ומבקשי מקלט בישראל

בירגר, ל. (2019). עבודה סוציאלית בעולם גלובלי: האם וכיצד עלינו לעבוד עם פליטים בישראל? *מידעוס*, 89, 10-13.

Nuttman-Shwartz, O., & Shinar Levanon, O. (2019). Asylum Seekers in Israel: Challenges to Social Work. *The British Journal of Social Work*. Advanced Online Publication. doi.org/10.1093/bjsw/bcy129

Tartakovsky, E., & Walsh, S. D. (2016). Testing a new theoretical model for attitudes toward immigrants: The case of social workers' attitudes toward asylum seekers in Israel. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, Vol. 47(1) 72–96.

עבודה סוציאלית עם פליטים ומבקשי מקלט בגרמניה

Hagues, R. J., Cecil, D., & Stoltzfus, K. (2019). The experiences of German social workers working with refugees. *Journal of Social Work*. Advance online publication, published July 11, 2019.

<https://doi.org/10.1177/1468017319860305>

Initiative of Professors on Social Work in Refugee Accommodation Centers (2016). *Position Paper: Social Work with Refugees in Refugee Accommodations Centers Professional Standards and Socio-Political Basis*. Retrieved from:

<http://www.fluechtlingssozialarbeit.de>

Schmidt-Catran, A. W., & Spies, D. C. (2016). Immigration and Welfare Support in Germany. *American Sociological Review*, 81(2) 242–261.

הגירה בגרמניה - מבט היסטורי, מדיניות ההגירה ו"משבר הפליטים" הנוכחי

Jacobsen, J., Eisnecker, P., & Schupp, J. (2017). In 2016, around one-third of people in Germany donated for refugees and ten percent helped out on site: Yet concerns are mounting. *DIW Economic Bulletin*, 7(16/17), 165–76.

<https://ideas.repec.org/a/diw/diwdeb/2017-16-1.html>

Wegmann, K. M. (2014). Shaping a new society: Immigration, integration, and schooling in Germany. *International Social Work*, 57(2), 131-142.

Kämmerer-Rütten, U. (2016). Social policy and social work in Germany. In: Schwarzer, B., Kämmerer-Rütten, U., Schleyer-Lindenmann, A., & Wang, Y.

(Eds.). (2016). *Transnational Social Work and Social Welfare: Challenges for the Social Work Profession*. (pp. 66-74). Routledge.

עבודה סוציאלית וזכויות אדם: פליטים ומבקשי מקלט כמקרה מבחן

Briskman, L., & Cemlyn, S. (2005). Reclaiming humanity for asylum-seekers A social work response. *International Social Work*, 48(6), 714-724.

Cemlyn, S., & Briskman, L. (2003). Asylum, children's rights and social work. *Child & Family Social Work*, 8(3), 163-178.

Ife, J. (2001). Local and global practice: Relocating social work as a human rights profession in the new global order. *European Journal of Social Work*, 4(1), 5-15.

עבודה סוציאלית נוגדת דיכוי (anti-oppressive social work) עם פליטים ומבקשי מקלט

Allan, J. (2014). Reconciling the 'psycho-social/structural' in social work counselling with refugees. *British Journal of Social Work*, 1-18.

Masocha, S., & Simpson, M. K. (2011). Xenoracism: Towards a critical understanding of the construction of asylum seekers and its implications for social work practice. *Practice*, 23(1), 5-18.

Valtonen, K. (2001). Social Work with Immigrants and Refugees: Developing a Participation-based framework for Anti-oppressive Practice. *British Journal of Social Work* 31, 955-60.

Sakamoto, I. (2007). A critical examination of immigrant acculturation: Toward an anti-oppressive social work model with immigrant adults in a pluralistic society. *British Journal of Social Work*, 37(3), 515-535.

עקרונות מנחים לפרקטיקה קהילתית עם פליטים ומבקשי מקלט

Craig, G., & Lovel, H. (2005). Community development with refugees: towards a framework for action. *Community Development Journal*, 40(2), 131-136.

Westoby, P. (2008). Developing a community-development approach through engaging resettling Southern Sudanese refugees within Australia. *Community development journal*, 43(4), 483-495.

שירותים ועקרונות מנחים בפרקטיקה עם פליטים ומבקשי מקלט

Potocky-Tripodi, M. (2010). Social work practice in refugee resettlement. In N. J. Negi & R. Furman (Eds.), *Transnational social work practice* (124-134). New York: Columbia University press.

Robinson, K. (2013). Voices from the front line: Social work with refugees and asylum seekers in Australia and the UK. *British Journal of Social Work*, 1-19.

Valtonen, K. (2008). *Social work and migration: Immigrant and refugee settlement and integration*. Ashgate Publishing, Ltd.

ע"ס מודעת תרבות ו/או הקשר בהתערבות עם פליטים ומבקשי מקלט

Cleveland, J., Rousseau, C., & Guzder, J. (2014). Cultural consultation for refugees. In L. J. Kirmayer et al. (eds.), *Cultural Consultation: Encountering the Other in Mental Health Care* (pp. 245-268). Springer New York.

Garran, A. M., & Werkmeister Rozas, L. (2013). Cultural competence revisited. *Journal of Ethnic and Cultural Diversity in Social Work*, 22(2), 97-111.

Potocky-Tripodi, M. & Naseh, M. (2020). *Best practices for social work with refugees and immigrants*. Columbia University Press.

מיומנויות בעבודה כשירת תרבות עם פליטים: עבודה עם מתורגמנים

Dubus, N. (2009). Creating a bridge to healing: A professional/paraprofessional team approach. *Journal of Social Work Practice*, 23(3), 327-336.

Miller, K. E., Martell, Z. L., Pazdirek, L., Caruth, M., & Lopez, D. (2005). The role of interpreters in psychotherapy with refugees: an exploratory study. *American journal of orthopsychiatry*, 75(1), 27.

Tribe, R. (1999). Bridging the gap or damming the flow? Some observations on using interpreters/bicultural workers when working with refugee clients, many of whom have been tortured. *British Journal of Medical Psychology*, 72(4), 567-576.

פרקטיקות מודעות טראומה בהתערבות עם פליטים ומבקשי מקלט

Drozdek, B., & Wilson, J. P. (2004). Uncovering: Trauma-focused treatment techniques with asylum seekers. In J. P. Wilson & B. Drozdek (Eds.), *Broken spirits: the treatment of traumatized asylum seekers, refugees, war and torture victims* (243-276). New York: Brunner-Routledge.

Farwell, N. (2003). In war's wake: contextualizing trauma experiences and psychosocial well-being among Eritrean youth. *International journal of mental health*, 32(4), 20-50.

- George, M. (2012). Migration traumatic experiences and refugee distress: Implications for social work practice. *Clinical Social Work Journal*, 40(4), 429-437.
- Neuner, F., Schauer, M., Klaschik, C., Karunakara, U., & Elbert, T. (2004). A comparison of narrative exposure therapy, supportive counseling, and psychoeducation for treating posttraumatic stress disorder in an African refugee settlement. *Journal of consulting and clinical psychology*, 72(4), 579.
- Nickerson, A., Bryant, R. A., Silove, D., & Steel, Z. (2011). A critical review of psychological treatments of posttraumatic stress disorder in refugees. *Clinical psychology review*, 31(3), 399-417.
- Van der Veer, G., & Van Waning, A. (2004). Creating a safe therapeutic sanctuary. In J. P. Wilson & B. Drozdek (Eds.), *Broken spirits: The treatment of traumatized asylum seekers, refugees, war and torture victims* (187-219). New York: Brunner-Routledge.
- Wilson, J. P. (2004). The broken spirit: Posttraumatic damage to the self. . In J. P. Wilson & B. Drozdek (Eds.), *Broken spirits: The treatment of traumatized asylum seekers, refugees, war and torture victims* (109-157). New York: Brunner-Routledge.

צמיחה וחוסן בקרב פליטים ומבקשי מקלט (Resilience)

- Lavie-Ajayi, M., & Slonim-Nevo, V. (2016). A qualitative study of resilience among asylum seekers from Darfur in Israel. *Qualitative Social Work*, 1-17.
- Papadopoulos, R. K. (2007). Refugees, trauma and adversity-activated development. *European Journal of Psychotherapy and Counselling*, 9(3), 301-312.
- Carlson, B. E., Cacciatore, J., & Klimek, B. (2012). A risk and resilience perspective on unaccompanied refugee minors. *Social work*, sws003.

הצטלבות זהויות: המקרה של פליטים להט"בים

- Heller, P. (2009). Challenges facing LGBT asylum-seekers: The role of social work in correcting oppressive immigration processes. *Journal of Gay & Lesbian Social Services*, 21(2-3), 294-308.
- Lee, E. O. J., & Brotman, S. (2011). Identity, refugeeness, belonging: Experiences of sexual minority refugees in Canada. *Canadian Review of Sociology/Revue canadienne de sociologie*, 48(3), 241-274.

אתרים רלוונטיים

ישראל

א.ס.ף – ארגון סיוע לפליטים ומבקשי מקלט בישראל

המוקד לפליטים ולמהגרים - [/http://hotline.org.il](http://hotline.org.il)
האגודה לזכויות האזרח

אמנסטי אינטרנשיונל – ישראל

ARDC המרכז לקידום פליטים אפריקאים

קו לעובד

רופאים לזכויות אדם-ישראל

HIAS

יוניטף - [/http://www.unitaf.org.il](http://www.unitaf.org.il)

המרכז הרפורמי לדת ומדינה

International Detention Coalition

הקליניקה לזכויות פליטים באוניברסיטת תל אביב ואתר שיתוף הידע של הקליניקה

הקליניקה לזכויות מהגרים במרכז האקדמי למשפט ולעסקים ברמת גן

אירופה

European Council on Refugees and Exiles (ECRE): <http://www.ecre.org>

Federal Office for Migration and Refugees (Germany)
<http://www.bamf.de/EN/Startseite/startseite-node.html>

Humanitarian Aid and Civil Protection http://ec.europa.eu/echo/refugee-crisis_en

International Organization for Migration (IOM): <http://www.iom.int/>

United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR) <http://www.unhcr.org/>